

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2024-2025

Jämsän kaupunki

Sivistyslautakunta 23.05.2024 § 56

JÄMSÄ

JÄMSÄN KAUPUNGIN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA/TÄYDENNYSOSA
 JÄMSÄN KAUPUNGIN LAAJAAN HYVINVOINTI- JA TURVALLISUUSKERTOMUKSEEN SEKÄ SIIHEN
 LIITTYVÄÄN HYVINVOINTISUUNNITELMAAN VUOSILLE 2021-2025 (HYVÄKSYTTY
 KAUPUNGINHALLITUKSESSA 17.5.2021, päivitys 8.5.2023, KAUPUNGINVALTUUSTOSSA
 24.5.2021)

Sisällysluettelo

1. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lähtökohtia	3
1.1. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lainsäädäntöpohja	3
1.2. Jämsän kaupungin laaja hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus ja -suunnitelma 2021-2025 ja sen lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointiin liittyvät tavoitteet	5
1.3. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma vuosille 2023–2027 – <i>Vahva ja välittävä Suomi</i>	7
1.4. Keski-Suomen hyvinvointialueen alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	8
2. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila Jämsässä	10
2.1. Väestönkehitys sekä oppilas- ja opiskelijaennusteet	10
2.2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytila kysely- ja mittaustulosten sekä muun indikaattoritiedon valossa	15
3. Lasten ja lapsiperheiden sekä nuorten hyvinvointia edistävät ja ongelmia ennaltaehkäisevät palvelut ja yhteistyö eri toimijoiden välillä Jämsässä	22
3.1. Varhaiskasvatus, valmistava opetus, esi- ja perusopetus sekä toisen asteen koulutus osana ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä Jämsässä	24
3.2. Jämsän kaupungin elämänlaatupalvelut (nuoriso-, liikunta-, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus)	26
3.3. Yhteistyöverkostot	30
3.4. Hyvinvointia edistävä hanketoiminta	31
3.5. Ehkäisevä päihdetyö ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö	33
	2

JÄMSÄ

3.6. Ankkuritoiminta	35
3.7. Lasten ja nuorten osallistaminen hyvinvointityöhön	36
4. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopisteet, toteuttaminen ja raportointi	37
5. Lähteet, oheismateriaali ja muita hyödyllisiä linkkejä	39

1. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lähtökohtia

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alussa, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille.

Asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu sekä kunnan että hyvinvointialueen tehtäviin ([Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä](#), [Laki hyvinvointialueesta](#), [Kuntalaki](#)).

Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat varhaiskasvatus, koulutus, liikunta-, nuoriso-, kulttuuri-, kirjasto ja opisto- ja ravitsemuspalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt, puistot ja liikuntapaikat sekä myös muut kunnan palvelut. Kuntien työ painottuu terveyttä ja hyvinvointia edistäviin ja ongelmia ennaltaehkäiseviin palveluihin, kun taas hyvinvointialueella sosiaali- ja terveystyöpalvelut ovat ennaltaehkäisyn lisäksi ns. korjaavia palveluita.

1.1. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lainsäädäntöpohja

Lainsäädäntö määrää, että jokaisella hyvinvointialueella ja kunnalla on velvollisuus laatia lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kunnat voivat laatia suunnitelman myös yhdessä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kunnassa ja hyvinvointialueella. Koska lastensuojelun järjestämisvastuu kuuluu hyvinvointialueelle,

JÄMSÄ

hyvinvointialueen suunnitelman tavoitteena on myös tukea lastensuojelun järjestämistä ja kehittämistä.

Kunnan ja hyvinvointialueen on tehtävä yhteistyötä suunnitelmien laadinnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat ovat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa ([Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä](#)) tarkoitettuja hyvinvointisuunnitelmia. Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyövelvoitteista säädetään tarkemmin lain 6 ja 7 §:ssä.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien sisällöstä säädetään lastensuojelulain 12 §:ssä ([Lastensuojelulaki](#)). Sekä hyvinvointialueen että kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot:

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä ja
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee lisäksi sisältää tiedot:

- lastensuojelun tarpeesta
- lastensuojeluun varattavista voimavaroista ja
- lastensuojelun palvelujärjestelmästä.

Lastensuojelulaki velvoittaa kuntia järjestämään ehkäisevän lastensuojelun sen laajuusena kuin tarve edellyttää. Ehkäisevänä lastensuojeluna voidaan pitää esimerkiksi varhaiskasvatusta, perusopetusta ja toisen asteen koulutusta. Elämänlaatupalvelut sekä lapsiperheiden hyvinvointia

JÄMSÄ

edistävät työllisyys- ja asumispalvelut, ehkäisevä päihdetyö ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö voidaan myös katsoa osaksi ehkäisevää lastensuojelua.

Lastensuojelulaissa pidetään lapsena alle 18-vuotiasta ja nuorena 18–24-vuotiasta. Lisäksi nuorisolaki ([Nuorisolaki](#)) koskee kaikkia alle 29-vuotiaita.

Oppilas- ja opiskeluhuoltolain mukaan ([Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki](#)) kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Jämsän opetuksen ja koulutuksen järjestäjäkohtaiset *opiskeluhuoltosuunnitelmat* ovat osa tätä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhuoltosuunnitelmat löytyvät yhteiseltä Pedanet-sivustolta [Opiskeluhuoltosuunnitelmat](#).

Keski-Suomen hyvinvointialue on puolestaan laatinut kuntien opiskeluhuoltosuunnitelmien pohjalta *alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman*, joka on hyväksytty aluevaltuustossa 5.12.2023 ([Keski-Suomen hyvinvointialueen opiskeluhuoltosuunnitelma 2024-2025](#)).

1.2. Jämsän kaupungin laaja hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus ja -suunnitelma 2021-2025 ja sen lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointiin liittyvät tavoitteet

[Jämsän kaupungin laaja hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus 2021–2025](#) (Kvalt. 24.5.2021, Khall päivitys hyväksytty 8.5.2023) linjaa jämsäläisten terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden painopisteet, tavoitteet sekä seurannan nykytila-analyysin perusteella. Asiakirja sisältää kertomuksen vuosilta 2017-2020 ja suunnitelman vuosille 2021-2025.

Jämsän kaupungin strategiassa vuosille 2022–2025 kaupungin visio jo itsessään on hyvinvointia korostava: *Jämsä - aikaa elämälle*. Missiona Jämsässä on: ”Turvallisen, toimivan ja vastuullisen yhteisön rakentaja”. Laaja hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma on laadittu kehittämään

JÄMSÄ

strategian suuntaisesti hyvinvoinnin nykytilakartoituksen pohjalta nousseita keskeisiä jämsäläisten tarpeita. Nykytilakartoitus on laadittu niin indikaattoritiedon kuin ammattilaisten ja jämsäläisten oman kokemuksellisen tiedon pohjalta. Hyvinvointiryhmä on asettanut hyvinvoinnilliset tavoitteet ja niiden keskeisyyttä on tarkennettu jämsäläisiltä. Turvallisuustyötä on tehnyt oma ryhmänsä. Tavoitteisiin tähtäävät toimet on pohdittu kuudessa pienemmässä alaryhmässä: lasten ja lapsiperheiden, nuorten, työikäisten, ikäihmisten, turvallisuuden ja elintapojen ryhmissä. Lasten ja nuorten hyvinvointia käsittelevissä ryhmissä on ollut mukana virkahenkilöiden ohella lasten ja nuorten palveluja tarjoavien järjestöjen ja muun muassa Jämsän seurakunnan edustajia.

Jämsän kaupungin laajan hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksen suunnitelmaosassa on asetettu seuraavia tavoitteita lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointiin liittyen:

- Perheet voivat hyvin – perheiden vanhemmuus on hyvää ja sitä tuetaan
- Lapset ovat hyvinvoivia
- Perheiden ja lasten elintavat lisäävät fyysistä ja psyykkistä terveyttä
- Lisätään lasten ja perheiden ruokailoa ja parannetaan ruokatottumuksia
- Lapset liikkuvat riittävästi
- Lapsiperheiden hyvä palvelutietoisuus, osallistumismahdollisuudet sekä palveluresurssit
- Lapsia ja perheitä tuetaan varhain: palvelut ovat oikea-aikaisia ja oikein mitoitettuja
- Lasten palvelut ovat riittäviä ja matalakynnyksisiä
- Lapset ja perheet osallistuvat ja vaikuttavat
- Nuoret voivat hyvin – he ovat aktiivisia ja heillä on ystäviä
- Nuoret liikkuvat riittävästi
- Nuoret ovat hyvinvoivia ja päihteettömiä. Nuorten elintavat lisäävät fyysistä ja psyykkistä terveyttä
- Nuorilla on hyvä palvelutietoisuus ja osallistumismahdollisuudet. Nuorten palveluiden resurssit ovat riittäviä ja niihin on matala kynnyks
- Nuoret osallistuvat ja vaikuttavat

JÄMSÄ

Tavoitteiden toteuttamiseen on suunnitelmassa yhteensä 86 toimenpidettä, jotka löytyvät laajasta hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksesta. Kaupungin talousarvio- ja suunnitelma määrittelee mahdollisuudet toteuttaa toimenpiteet.

Tämän lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman luvussa 4 on kuvattu painopisteet vuosille 2024-2025.

1.3. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma vuosille 2023–2027 – *Vahva ja välittävä Suomi*

Lasten ja nuorten hyvinvointi on tämän vuosikymmenen yksi keskeinen politiikkahaaste. Koronapandemia syvensi erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyskriisiä. Tuen tarve kasvoi ja samalla palveluiden saatavuus väheni. Pahoinvointi näkyy myös kasvu- ja kouluympäristöissä.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoitteena on *vahva ja välittävä Suomi*, joka pärjää maailman myrskyissä. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla edellytykset rakentaa hyvää elämää ja tavoitella unelmiaan. Panostukset varhaiskasvatukseen ja peruskouluun luovat jokaiselle koulutuspolkuja. Kaikenikäisten liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen lisää suomalaisten hyvinvointia.

Hallitusohjelman mukaan oppimisen tukea selkeytetään ja tuen jatkumo yhtenäistetään varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Hallitus vahvistaa oppilaanohjausta kaikilla koulutusasteilla huomioiden erityisesti jatko-opinnot ja työllistymisen.

Oppilas- ja opiskelijahuollolla on keskeinen rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa. Hallitus edellyttää kuntien ja hyvinvointialueiden tekevän tiivistä yhteistyötä opiskeluhuollon toimivuuden turvaamiseksi.

Kouluväkivallan ennaltaehkäisyssä ja väkivaltatilanteisiin puuttumisessa otetaan käyttöön yhtenäiset suunnitelmat ja toimintamallit hyödyntäen olemassa olevia toimintamalleja, kuten Etelä-Karjalan mallia.

JÄMSÄ

Hallitus käynnistää laaja-alaisen peruskoulun tulevaisuustyön peruskoulun kehittämistarpeiden arvioimiseksi, jotta jokaisella peruskoulun päättävällä nuorella on riittävät perustiedot ja -taidot toisen asteen opintoihin. Samoin lukio- ja ammatillisen koulutuksen osalta vahvistetaan opiskelijan tukea ja sitoutumista opintojen suorittamiseen.

Liikunta vahvistaa hyvinvointia ja parantaa toimintakykyä sekä auttaa oppimaan uutta. Liikunnallinen elämäntapa omaksutaan helpoiten jo varhaislapsuudessa, minkä vuoksi on keskeistä tukea lapsuudessa tapahtuvaa liikkumista. Hallitus laatii kaikki hallinnonalat kattavan kansallisen liikunnallisen elämäntavan ja toimintakykyohjelman.

Nuorten syrjäytyminen ja pahoinvoinnin kasvu ovat yhteiskuntamme suurimpia haasteita, ja nuorten mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet. Hallitus laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, hyvinvointivajeen ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi.

Hallitus tukee nuorten hyvinvointia laaja-alaisessa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Osana yhteistyötä määritellään viitekehys hyvinvointialueiden, kuntien, koulujen, kolmannen sektorin ja seurakuntien yhteistyölle.

Lasten ja nuorten lukutaitoa vahvistetaan monin tavoin, kuten myös lastenkulttuurin saavutettavuutta.

[Hallitusohjelma \(valtioneuvosto.fi\)](https://valtioneuvosto.fi)

1.4. Keski-Suomen hyvinvointialueen alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia kunnissa ja hyvinvointialueella. Koska lastensuojelun järjestämisvastuu kuuluu hyvinvointialueelle, hyvinvointialueen suunnitelman tavoitteena on myös tukea lastensuojelun järjestämistä ja kehittämistä.

JÄMSÄ

Keski-Suomen hyvinvointialueen suunnitelmakokonaisuuteen (*Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma*) sisältyy alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma, **lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma**, neuvolasuunnitelma, mielenterveyssuunnitelma, suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi, ehkäisevän työn suunnitelma sekä alueellinen hyvinvointisuunnitelma.

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto on hyväksynyt **alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman vuosille 2024-2025** kokouksessaan 5.12.2023 ([Keski-Suomen hyvinvointialueen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2024–2025](#)) Suunnitelmassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen päätavoitteita ovat **liikunnallisen elämäntavan edistäminen, mielen hyvinvoinnin edistäminen sekä arjen turvallisuuden edistäminen**. Samat teemat hieman eri nimisinä tavoitteina sisältyvät jo Jämsän kaupungin laajaan hyvinvointi- ja turvallisuuskertomukseen sekä siihen liittyvään hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2021–2025 ja niitä täsmennetään tämän suunnitelman luvussa 4.

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian mukaisesti lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sisältyvissä toimenpiteissä korostuvat varhainen matalan kynnyksen tuki sekä toimivat peruspalvelut. Osana suunnitelmaa on kirjattu Keski-Suomen perhekeskustoiminnan toimintasuunnitelma, joka kootaan luomaan tavoitteet ja toimenpidesuunnitelmat toiminnalle pohjautuen kansallisiin linjauksiin perhekeskustoimintamallista. Taustalla on usean vuoden yhteistyössä kuntien, järjestöjen ja seurakuntien edustajien kanssa rakennettu pohjatyo, yhdessä kehittäminen, verkostotyö ja erilaiset kärkihankkeet (Lape, TulSote).

Niiden lisäksi huomioidaan erilaisissa kyselyissä ja selvityksissä (esim. kouluterveyskysely, Move!-mittaukset, TEA-viisari) esille tulevat paikallisiin elinoloihin liittyvät kehittämiskohteet ja haasteet lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen kohdentuvissa palveluissa.

JÄMSÄ

2. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila Jämsässä

Jämsässä vuonna 2022 ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia kaikista lapsiasuntokunnista oli reilu 26 prosenttia. Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien prosentuaalinen osuus on pienentynyt vuosiin 2020 ja 2021 verrattuna. Jämsässä asutaan hieman väljemmin koko maahan verrattuna.

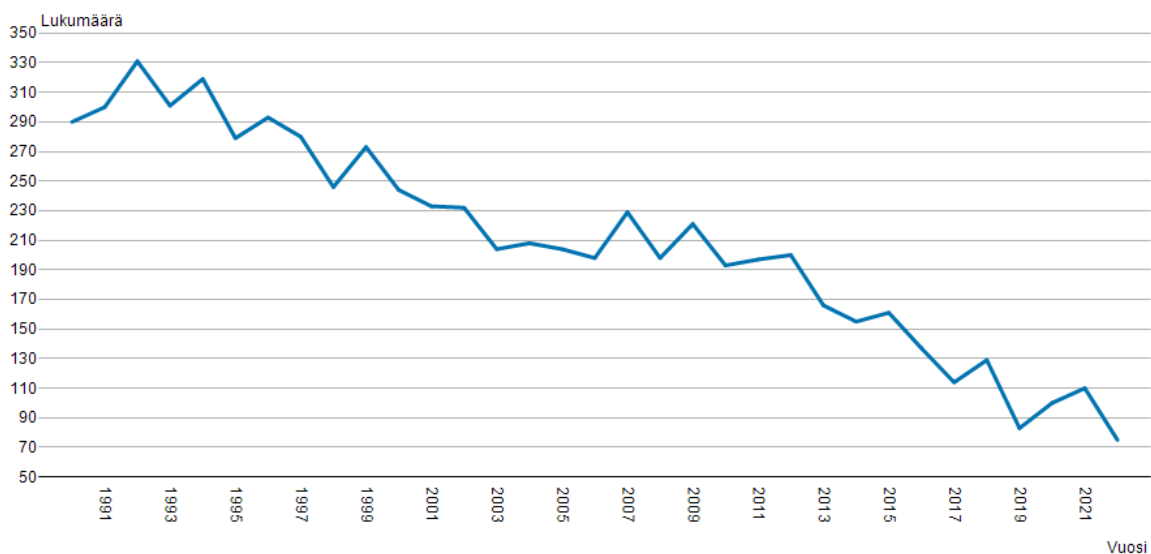
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien lapsiperheiden osuus kaikista lapsiperheistä vuonna 2022 oli Jämsässä 2,1 %. Osuus on hieman pienentynyt edellisvuosiin verrattuna ja on pienempi koko maahan verrattuna.

2.1. Väestönkehitys sekä oppilas- ja opiskelijaennusteet

Jämsän väestömäärä on ollut 1990-luvun alkupuolelta lähtien laskusuunnassa ja muuttoliikkeen lisäksi kehitykseen on vaikuttanut myös väestönkasvun negatiivisuus. Vuoden 2022 aikana väestö väheni 420 henkilöllä ja vuoden 2023 aikana 172 henkilöllä. Jämsän asukasluku vuoden 2023 lopussa oli 19 175. Vuoden 2023 kehityksen taustalla on lisääntynyt maahanmuutto Ukrainan pakolaisten saatua oikeuden hakea Suomesta kotikuntaa vuoden maassa asumisen jälkeen. Luonnollinen väestömuutos eli syntyvyyden ja kuolleisuuden välinen ero on kuitenkin suuri - viimeisten vuosien aikana noin 200 hengen vähenemä vuosittain. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Jämsän väestömäärä vähenee nykyisestä reilusta 19 000:sta reiluun 15 000 asukkaaseen vuoteen 2040 mennessä ([Jämsän kaupungin talousarvio vuodelle 2024](#)).

JÄMSÄ

Elävänä syntyneet muuttujina Vuosi. Jämsä, Yhteensä, Elävänä syntyneet.

Tilastokeskus

Jämsässä syntyneet										
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
175	158	157	131	119	121	83	96	113	79	94

Neuvolan arvio vuonna 2024 Jämsässä syntyvistä on 80 lasta.

JÄMSÄ

Lasten ja nuorten ikäluokan kehitys on ollut laskeva: vuonna 2009 alle 15-vuotiaiden lasten prosentuaalinen osuus koko kunnan väestöstä oli 15,4 %, vuonna 2015 14,1 %, vuonna 2022 11,8 % ja vuonna 2023 ennakkoväestötietojen mukaan 11 % ([Tilastokeskus](#)).

Tilastokeskus ja Väestökehitys - Keski-Suomi ennakoi	Jämsä 2023 (väestötietojen ennakkotietojen mukaan)
Ennakkoväkiluku, 2023	19 175
Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta	-0,9 % (-172 henkilöä)
Alle 15-vuotiaita	11 % (vuosimuutos -3,7 %)
15-64 -vuotiaita	54 %

JÄMSÄ

	(vuosimuutos -1,8 %)
Yli 64-vuotiaita	35 % (vuosimuutos 1,5 %)
Luonnollinen väestönmuutos=syntyneiden ja kuolleiden määrän erotus	-199 henkilöä
Maan sisäinen muuttoliike (nettomuutto)	-128 henkilöä
Maan rajat ylittävä muuttoliike (nettomaahanmuutto)	160 henkilöä

Jämsän oppilas- ja opiskelijaennusteen mukaan perusopetuksen oppilasmäärä laskee nopeassa tahdissa vuosikymmenen loppuun mennessä. Lukion osalta kyse on ennusteesta, sillä osa perusopetuksen päättävistä oppilaista siirtyy jatkamaan oppivelvollisuuttaan ammatillisiin tai muihin toisen asteen opintoihin.

JÄMSÄ

Oppilas- ja opiskelijaennuste / tammikuu 2024

Kouluun lähtevien syntymävuodet		-16	-17	-18	-19	-20	-21	-22	-23
Lukuvuodet	2009	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	2010	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Perusopetus									
Yhteensä alakoulut	1550	1043	954	871	784	722	673	620	614
Yhteensä yläkoulut	879	625	620	615	577	532	484	448	411
Peruskoulut yhteensä	2429	1668	1574	1486	1361	1254	1157	1068	1025
Lukiokoulutus	351	254	262	263	249	278	280	267	247

Jämsän kaupungin varhaiskasvatuksessa oli vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaan yhteensä 556 lasta, joista 136 esioppilaita.

Tammikuussa 2024 vuoden 2023 tilinpäätöstä varten tehdyn oppilas- ja opiskelijaennusteen mukaisesti peruskoululaisia on 1668 lv. 2023-2024 ja 1574 lv. 2024-2025 sekä ennustejakson lopussa lv. 2030-2031 määrä on 1025 oppilasta. Oppilasmäärät pienevät kaikilla kouluilla.

Jämsänjoen yhtenäiskoulu on Jämsän suurin kouluyksikkö. Oppilasmäärä lv. 2023-2024 on 795 oppilasta. Jämsänkosken yhtenäiskoulussa on 490 oppilasta ja Kuoreveden yhtenäiskoulussa 150 oppilasta. Kaipolan vuosiluokkien 1-6 koulun oppilasmäärä on 109 ja Juokslahden vuosiluokkien 1-6 koulun 64. Koskenpään koululla on 32 ja Länkipohjassa 28 oppilasta.

JÄMSÄ

Jämsän lukion kokonaisopiskelijämäärä lv. 2023-2024 on 254 opiskelijaa. Lisäksi noin 20 Ammattiopisto Gradian opiskelijaa suorittaa kahden tutkinnon opintoja.

Ammattiopisto Gradian Jämsän toimipisteessä opiskeli tilinpäätöksen 2023 mukaan 1343 opiskelijaa, joista oppivelvollisuuden suorittajia 402. Suurin osa Jämsään hakeutuvista opiskelijoista valitaan ympäri vuoden avoimena olevan jatkuvan haun kautta.

Ammattiopisto Gradia jatkaa yhteistyötä Jämsän lukion kanssa kaksois- ja kolmoistutkinnon toteuttamisessa sekä järjestää molempien oppilaitosten tavoitteellisesti urheiluille nuorille urheiluvalmennuksen palveluja.

Jämsän Kristillinen Kansanopisto on vapaan sivistystyön sisäoppilaitos, jonka toiminta perustuu vanhoillislestadiolaisen herätysliikkeen arvoihin ja joka tarjoaa oppivelvollisuuskoulutusta. Opistossa on tarjolla juuri peruskoulunsa päättäneille oppivelvollisille tarkoitettu Opistovuosi-koulutus. Opiston perusoppijaksolla opiskelee vuosittain noin 160 nuorta ja lyhytkursseilla on vuosittain käynyt 3000–3500 eri-ikäistä kurssilaista.

2.2. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytila kysely- ja mittaustulosten sekä muun indikaattoritiedon valossa

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen asiakaskyselyt vuonna 2023

Jämsän varhaiskasvatuksessa kerätään säännöllisesti palautetta. Varhaiskasvatuslain (540/2018) 24 § mukaan varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta ja

JÄMSÄ

osallistua myös ulkopuoliseen arviointiin. Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista. Kyselyjen tulokset esitellään vuosittain sivistyslautakunnalle.

Arviointikyselyt tehdään vuosittain. Lasten kysely tehdään varhaiskasvatuksessa oleville yli 3-vuotiaille. Huoltajakyselyn aiheena oli vuonna 2023 varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat sekä yhdenvertaisuus ja tasa-arvo.

Lasten arviointia kerättiin Hämeenlinnassa kehitetyllä *Mitä pidät päiväkodista?* -pelillä, jota on käytetty usean vuoden ajan. Kevään kyselyn osalta on sovittuyhdeksän (9) kysymystä, jotka käydään lasten kanssa läpi. Vastausvaihtoehdot ovat aurinko (myönteinen, kyllä -vastaus), aurinko ja pilvi (vaihtelee) sekä pilvi (ei-vastaus). Vastauksia saatiin yhteensä 364 lapselta. Vastaukset käydään läpi yhdessä huoltajan kanssa käytävässä lapsikohtaisessa keskustelussa ja niitä hyödynnetään lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa.

Keväällä 2023 toteutetun kyselyn mukaan suurin osa lapsista tulee mielellään hoitoon tai eskariin ja kokee hoitopaikan aikuiset mukaviksi, auttavaisiksi ja he lohduttavat, jos lapsella on surullinen olo. Lapsilla on kavereita, he saavat leikkiä mielestään tarpeeksi.

Huoltajakyselyn aiheena oli vuonna 2023 varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat sekä yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Kyselyjen tuloksia hyödynnetään varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa koko kaupungin sekä päiväkotit- että lapsiryhmätasolla.

Suurin osa huoltajista piti lapsikohtaisia, lakisääteisiä varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmia hyvinä ja kokivat keskustelut hyödyllisinä. Henkilöstön osaamista, ammattitaitoa ja vuorovaikutteisuutta pidettiin hyvinä, yleensä varhaiskasvatuksen toiminta nähtiin myönteisenä. Kehitettäviä asioita nähtiin tiedottamisessa. Suurin osa huoltajista koki, että heidät ja lapsi otetaan hyvin vastaan aamuisin.

JÄMSÄ

Perusopetus ja toisen asteen koulutus

Vuoden 2021 ja 2023 kouluterveyskyselyn tulosten vertailua Jämsässä

THL:n kouluterveyskysely ([Kouluterveyskysely](#)) tuottaa monipuolista ja luotettavaa seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi. Kysely on suunnattu perusopetuksen 4. ja 5. sekä 8. ja 9. vuosiluokan oppilaille sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille.

Seuraavassa vertaillaan vuoden 2021 ja vuoden 2023 tuloksia myönteisimpien ja huolestuttavimpien tulosten osalta Jämsässä eri luokka-asteilla.

Perusopetuksen 4. ja 5. vuosiluokan oppilaat

4. ja 5. -luokkalaisten vastausten perusteella myönteisimmät tulokset liittyvät osallisuuden lisääntymiseen sekä koulupäivän tai -matkan aikaisten tapaturmien vähenemiseen. Huolta puolestaan herättävät puutteet yhteistyötäidoissa, yhteenkuuluvuuden tunteen heikkeneminen ja yksinäisyyden lisääntyminen. Sähkösavukkeiden kokeilujen lisääntyminen jo 4.-5. -luokkalaisten keskuudessa on myös huolestuttava muutos.

Perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokan oppilaat

8. ja 9. -luokkalaisten osalta myönteistä on, että hyvinvointiinsa eri ammattilaisten tukea tarvinneet ovat saaneet sitä paremmin niin vuoden 2021 tuloksiin kuin koko maan tuloksiinkin verrattuna. Tieto asuinalueen harrastusmahdollisuuksista ja kokemus kiinnostavista vapaa-ajantoiminnoista on myös lisääntynyt.

Koulukiusaamiskokemuksissa on lievää kasvua. Erityisesti syrjinnän kokemukset koulussa tai vapaa-ajalla ovat kasvaneet. Huolestuttavaa on läheisten heikentynyt tuki mielialaan liittyvissä huolissa etenkin, kun kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus näyttää tulosten mukaan jonkin verran lisääntyneen. Huolestuttavana voidaan pitää myös alaikäisten perhepiiristä tai välittämisen kautta

JÄMSÄ

hankkiman alkoholin lisääntymistä, vaikkakin humalahakuinen juominen on jonkin verran vähentynyt aiempaan tiedonkeruuseen verrattuna.

Lukiokoulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Lukiolaisten myönteisimmät tulokset liittyvät koulu-uupumuksen sekä oppimistaitojen vaikeuksien vähenemiseen lähes korona-aikaa edeltävälle tasolle. Tyytyväisyys elämään on kasvanut sekä aiempaan tiedonkeruuseen että koko maan tilanteeseen verrattuna. Samoin masennusoireilu, ahdistuneisuus ja yksinäisyyden kokemukset ovat vähäisempiä. Havaittavissa on myös vaikutusmahdollisuuksien kohentumista koulussa eri osa-alueilla.

Samalla kun lukiolaisilla kokemus asuinalueen nuorten oleskelutilojen puutteesta on vähentynyt, on kokemus harrastuspaikkojen kaukaisesta sijainnista kuitenkin hieman lisääntynyt. Perusopetuksen 8. ja 9. vuosiluokan oppilaiden tapaan lukiolaisilla alaikäisten perhepiiristä hankkima alkoholi on lisääntynyt.

Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Ammatillisen oppilaitoksen vastausten perusteella myönteisimpinä päälöydöksinä voidaan pitää säännöllisen liikunta-, taide- ja kulttuuriharrastuneisuuden lisääntymistä sekä tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olevien osuuden vähentymistä. Myös kokemus harrastuspaikkojen kaukaisesta sijainnista on vähentynyt.

Huolestuttavaa puolestaan on yksinäisyyden kokemusten lisääntyminen, pystyvyydentunteen lasku itselle tärkeiden asioiden tavoittelemisen suhteen sekä kouluruokailuun liittyvät tekijät.

Päihteiden käyttö ja rahapelaaminen kouluterveyskyselyn tulosten perusteella

Myönteistä on alkoholin käytön väheneminen kaikilla asteilla. Sähkösavukkeiden käyttö sen sijaan on kaikilla asteilla lisääntynyt. Lukiolaisilla kannabiskokeilut ovat vähentyneet, mutta ammattiin opiskelevilla puolestaan lisääntyneet. Myös muiden laittomien huumeiden kokeilu on lisääntynyt

JÄMSÄ

ammattiin opiskelevilla. Ehkäisevän päihdetyön piiriin kuuluva rahapelaaminen on vähentynyt 8. ja 9. luokan oppilailla, mutta lisääntynyt ammattiin opiskelevilla.

Muu hyvinvoinnin indikaattoritieto kouluterveyskyselyn perusteella

Jämsän kaupungin laajassa hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa on useita lasten ja nuorten hyvinvoinnillisten tavoitteiden toteutumista kuvaavia arviointimittareita, jotka perustuvat kouluterveyskyselyyn. Seuraavaksi käsitellään näitä arviointimittareita ja muodostetaan samalla kuvaa Jämsän lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta.

Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa ovat 4. ja 5. luokan oppilailla hieman lisääntyneet, mutta muilla puolestaan vähentyneet.

Fyysisen väkivallan kokemukset omien vanhempien tai muiden huolta pitävien taholta ovat 4. ja 5. luokan oppilailla pysyneet ennallaan vuoteen 2021 verrattuna, mutta kuitenkin vuoden 2019 tilanteeseen nähden vähentyneet. Tämän suunnitelman luvussa 3.5. on kuvaus lähisuhdeväkivallan ehkäisystä.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on 8. ja 9. luokan oppilailla sekä ammattiin opiskelevilla jonkin verran lisääntynyt ja lukiolaisilla puolestaan vähentynyt.

4. ja 5. luokan oppilaista sekä ammatillisista opiskelijoista aiempaa useampi kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukiolaisista sen sijaan aiempaa harvempi kokee näin.

Tyytyväisyys elämään on lukiolaisilla lisääntynyt, 8. ja 9. luokan oppilailla sekä ammattiin opiskelevilla sen sijaan vähentynyt.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus on 8.- ja 9.-luokkalaisten osalta hieman pienentynyt, 4.- ja 5.- luokkalaisten sekä lukiolaisten osalta kasvanut ja ammattiin opiskelevilla pysynyt ennallaan.

JÄMSÄ

Yhteenvetoa Jämsän Move!-mittaustuloksista

Move! on vuosittainen perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, joka mittaa fyysisiä ominaisuuksia (kestävyys, nopeus, voima, liikkuvuus), motorisia taitoja (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) sekä havaintomotorisia taitoja.

Move! sisältää seuraavat testit: 20 metrin viivajuoksu, vauhditon 5-loikka, heitto-kiinniottoyhdistelmä, ylävartalon kohotus, etunojapunnerrus sekä 3 eri liikkuvuustestiä.

Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulosten osalta vuoden 2023 mittaustulosten mukaan n. 46 prosentilla oppilaista fyysinen toimintakyky on terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla, mikä tarkoittaa sitä, että oppilaalla saattaa olla vaikeuksia selviytyä väsymättä arkipäivän toimista. Vuoteen 2022 verrattuna kokonaistulos on aavistuksen parantunut. Jämsän kokonaistulos on koko maan tulosta heikompi. Luokka-asteittain vertailtuna 5. luokan oppilailla fyysinen toimintakyky on hieman parempi kuin 8.-luokkalaisilla.

Kestävyyskunto on pääosin heikentynyt vuoteen 2022 verrattuna. Lihaskunto on keskivartalon voiman ja kestävyuden osalta parantunut, yläraajojen voima puolestaan pääosin heikentynyt. Motorisia taitoja mittaavan vauhdittoman 5-loikan tulokset ovat hieman heikentyneet, kun taas heitto-kiinniottoyhdistelmän tulokset ovat pääosin hieman parantuneet. Liikkuvuus on kokonaisuudessaan parantunut kaikilla.

Jämsän Move!-mittaustulosten vuosivertailu vuodesta 2018 lähtien ei osoita selkeää trendiä fyysisen toimintakyvyn suhteen. Molemmissa ikäluokissa vuosi 2021 on ollut toimintakyvyn suhteen paras vuosi. 5.-luokkalaisilla vuosittainen vaihtelu on ollut 8.-luokkalaisia vähäisempää.

Nuorten rikollisuus poliisin tilastojen valossa

Poliisin tilastojen mukaan alle 15-vuotiaiden ja alle 18-vuotiaiden tekemien rikosten määrä Jämsässä on kasvussa, 18–20 -vuotiaiden puolestaan laskussa.

JÄMSÄ

Alle 15-vuotiaiden tekemiä rikoksia tuli Jämsässä poliisin tietoon vuonna 2023 89 kappaletta. Vuonna 2022 vastaava luku oli 54 ja vuoden 2021 osalta 25.

15–17 -vuotiaiden tekemistä rikoksista ilmoituksia vuonna 2023 tehtiin 142, kun vuonna 2022 ilmoituksia tuli 101 ja edellisvuonna 72.

18–20 -vuotiaiden tekemiä rikoksia tuli vuonna 2023 poliisin tietoon 147. Vuonna 2022 ilmoituksia ko. ikäryhmän osalta tehtiin 197 ja vuonna 2021 yli 200.

Alle 15-vuotiaiden ryhmässä oli vuonna 2023 eniten omaisuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia. Kasvua oli eniten henkeen ja terveyteen kohdistuneissa rikoksissa. Näpistykset sen sijaan ovat vähentyneet.

15–17 -vuotiaiden ryhmässä painottuivat omaisuus- ja liikennesrikokset. Näissä oli myös eniten kasvua edellisvuoteen verrattuna, kun taas henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrässä ei ollut merkittävää kasvua.

Tilastot on saatu Jämsän poliisilta 22.4.2024.

Yksiselitteistä syytä alle 18-vuotiaiden tekemien rikosten ilmoitusten määrälle ei ole löydettävissä, vaan ilmoitusten lisääntymisen taustalla voi olla monia tekijöitä. Rikokset voivat ilmentää mm. nuorten moninaisia ongelmia ja pahoinvointia. Muita tekijöitä voivat olla sosiaalisen median haasteet, jotka yllyttävät rikolliseen toimintaan sekä muutokset ilmoituskäytännöissä ja valvonnassa.

JÄMSÄ

3. Lasten ja lapsiperheiden sekä nuorten hyvinvointia edistävät ja ongelmia ennaltaehkäisevät palvelut ja yhteistyö eri toimijoiden välillä Jämsässä

Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveystyöpalvelut ovat siirtyneet kunnilta hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Palvelujen tuottamisen yhdyspintoja ja tiedonsiirron tapoja kehitetään jatkuvasti. Yhteistyötä koordinoi mm. sivistystoimialalla työskentelevä hyvinvointikoordinaattori, joka kehittää ja arvioi hyvinvointityötä Jämsän kaupungin strategian mukaisesti.

Jämsässä sosiaali- ja terveystyöpalveluita tuottaa osittain vielä Jämsän Terveys Oy, mutta palvelut siirtyvät Keski-Suomen hyvinvointialueelle vaiheittain pääosin vuoden 2024 aikana. Ensimmäisenä 1.1.2024 ovat siirtyneet suunterveydenhuollon ja dialyysiyksikön palvelut. Toisessa vaiheessa 1.4.2024 on siirtynyt vanhuspalveluiden kokonaisuus ja 1.8.2024 perhepalvelukeskus, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä perusterveydenhuollon kuntoutuksen palvelut. Kaikki loput Jämsän Terveystyön tuottamat sosiaali- ja terveystyöpalvelut siirtyvät osaksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sopimuskauden päättyessä 31.8.2025.

Jämsän kaupungin järjestämiä ja tuottamia hyvinvointia edistäviä palveluita lapsille ja nuorille	Jämsän Terveystyön ja Keski-Suomen hyvinvointialueen tuottamia palveluita lapsille ja nuorille
Varhaiskasvatus Esiopetus Valmistava opetus Perusopetus Aamu- ja iltapäivätoiminta Lukiokoulutus Nuorisopalvelut	Jämsän Terveystyön perhepalvelukeskus 31.7.2024 saakka, 1.8.2024 siirtyy hyvinvointialueelle: - lastenneuvola - äitiysneuvola - koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto - perheneuvola

JÄMSÄ

<ul style="list-style-type: none"> - tehostettu nuorisotyö - etsivä nuorisotyö (ostopalveluna) - nuorten ryhmävalmennus (ostopalveluna) - Nuorisovaltuusto Nuorisovaltuusto <p>Kotouttaminen Kotouttamispalvelut</p> <p>Liikunta- ja vapaa-aikapalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> - terveys- ja erityisliikunta - liikunta- ja leikkipaikat (Jämsän liikuntapaikat (sometec.fi)) - harrastusvalikko Harrastukset <p>Kirjasto-, kulttuuri- ja opistopalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> - kirjastot (palvelulupaus) - vapaa sivistystyö - taiteen perusopetus - museotoiminta <p>Hanketoiminta (esim. koulunuorisotyö, Harrastamisen Suomen malli, koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden hanke)</p> <p>Avustukset järjestöille, ryhmille, yksittäisille toimijoille</p> <p>Lasten ja nuorten stipendit</p> <p>Asumisneuvonta Asumisneuvonta</p> <p>Kesätyöllistäminen (kesätyösetelit, kesätyöpaikat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - lapsiperheiden terapiatyö (puheterapia, lasten fysioterapia, toimintaterapia, terveyskeskuspsykologi) <p>Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> - pikkulapsiperheiden psykologi (terveyskeskuspsykologi) - perheneuvolan psykologipalvelut - lasten psykiatria - nuorisopsykiatrian poliklinikka <p>-1.8.2024 alkaen hyvinvointialueen lasten ja nuorten mielenterveystiimi, johon Jämsän Terveiden perheneuvola ja nuorisopsykiatrian poliklinikka liittyvät</p> <p>Hyvinvointialueen palvelut:</p> <p>Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut</p> <p>Sosiaalipalvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> - lapsiperheiden sosiaalityö ja sosiaaliohjaus - tukihenkilötoiminta - tukiperhetoiminta - sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö - perheoikeudelliset palvelut - lapsiperheiden kotipalvelu - perheohjaus - vammaispalvelut
---	---

JÄMSÄ

<p>Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy (ostopalveluna): tuottaa ruoka- ja puhtauspalvelut, (ruokalistat: Jamix menu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kriisipäivystys - lastensuojelu
<p>Muita palveluita</p> <p>Jyväskylän koulutuskuntayhtymän tuottama toisen asteen koulutus</p> <p>-Ammattiopisto Gradia, Jämsän toimipiste</p> <p>Ammattiopisto Gradia</p> <p>Jämsän Kristillisen Kansanopiston järjestämä yleissivistävä koulutus nuorille ja aikuisille</p> <p>-opistovuosi osana oppivelvollisuuskoulutusta</p> <p>Jämsän kristillinen kansanopisto</p> <p>Jämsän seurakunnan lasten ja lapsiperheiden sekä nuorten palvelut</p> <p>Jämsän seurakunta</p> <p>Järjestötoiminta, laaja-alainen ja monipuolinen</p>	

3.1. Varhaiskasvatus, valmistava opetus, esi- ja perusopetus sekä toisen asteen koulutus osana ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä Jämsässä

JÄMSÄ

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Jämsän varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat esiopetus, varhaiskasvatus päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, vuorohoito ja muu lastenhoidon tuki.

Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Perusopetukseen **valmistava opetus** on tarkoitettu kaikille niille esi- ja perusopetusikäisille maahanmuuttotautaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttotautaiset lapset ja nuoret. Opetukseen osallistuminen ei edellytä oleskelulupaa ([Perusopetukseen valmistava opetus](#)). Jämsän perusopetuksessa on kaupungin vuoden 2024 talousarvion valmisteluvaiheessa 32 valmistavan opetuksen oppilasta. Jämsänkosken yhtenäiskoulussa on kaksi valmistavan opetuksen ryhmää ja Jämsänjoen yhtenäiskoulussa yksi. Suurin osa valmistavan opetuksen oppilaista on ukrainalaisia. Lukuvuoden 2022-23 valmistavan opetuksen oppilaista suurin osa on siirtynyt perusopetuksen oppilaiksi. Suunnitelmat lukuvuoden 2024-2025 osalta ovat vielä kesken.

Esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmat löytyvät yhteiseltä Pedanet-sivustolta [Opiskeluhoitosuunnitelmat](#). Perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma sisältää myös maahanmuuttajille tarkoitetun perusopetukseen valmistavan koulutuksen opiskeluhoitosuunnitelman.

JÄMSÄ

Myös Jyväskylän koulutuskuntayhtymän ylläpitämän Ammattiopisto Gradian sekä alueella toimivan Jämsän Kristillisen Kansanopiston opiskeluhoitosuunnitelmat vastaavat keskeisiltä tavoitteiltaan ja sisällöiltään Jämsän kaupungissa laadittua lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmaa.

Opiskeluhoitosuunnitelmiin sisältyvät myös suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, sekä koulujen kriisi- sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, samoin kuin lääkehoitosuunnitelma. Nämä kaikki toimintaohjeet pyrkivät lisäämään oppilaiden hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.

3.2. Jämsän kaupungin elämänlaatu palvelut (nuorisotyö-, liikunta-, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus)

Nuorisopalvelut

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat nuorisolain (1285/2016 8 §) mukaan kunnan tehtäviin, joita toteuttaessaan kuntaa sitovat lain 2 §:n tavoitteet ja lähtökohdat. Kunta ottaa paikalliset olosuhteet huomioon luodessaan edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa.

Nuorisotyön osa-alueet voidaan jakaa seuraavasti: yhteisöllinen nuorisotyö on ennaltaehkäisevää (nuorisotyö vapaa-ajalla, kouluissa ja oppilaitoksissa) ja kohdennetusta nuorisotyöstä löytyy rajapintoja hyvinvointialueelle (erityisnuorisotyö, etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta). Lisäksi on yhteiskunnallinen nuorisotyö, joka koskee kaikkia edellä mainittuja, ja joka kuvaa nuoren suhdetta palvelurakenteisiin sekä palveluohjausta. Muita osa-alueita ovat nuorisopolitiikka (elinolojen parantamista) sekä nuorten osallisuus- ja vaikuttamistoiminta.

Nuorisotiloja on neljässä taajamassa: Jämsän keskustassa Seppolassa, Jämsänkoskella, Hallissa ja Länkipohjassa. Nuorisotilat on tarkoitettu pääasiassa 13–17-vuotiaille nuorille. Joillakin

JÄMSÄ

nuorisotiloilla on myös yökahvilatoimintaa. Kaupungin nuoriso-ohjaajat työskentelevät tiiviisti nuorten parissa järjestäen itse erilaista nuoria aktivoivaa toimintaa sekä ohjaten nuoria tarjolla olevien harrastusmahdollisuuksien pariin. Läkipohjan nuorisotilan toiminnan järjestämisestä vastaa kyläyhdistys.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on kohdennettua erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii yhdessä nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin ja kysymyksiin ja auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut. Tavoitteena on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria sellaisten palvelujen ja tuen piiriin, joilla edistetään heidän kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja elämänhallintaa. Samoin nuoria autetaan pääsemään koulutukseen ja löytämään työtä. Etsivä nuorisotyö auttaa nuoria, jotka haluavat vapaaehtoisesti osallistua tähän toimintaan. Etsivän nuorisotyön palvelut Jämsässä tuottaa Työvalmennussäätiö Avitus 31.12.2024 saakka. Työvalmennussäätiö Avituksen tuottamat nuorten palvelut kotiutetaan osaksi kaupungin toimintaa 1.1.2025 alkaen.

Tehostettu nuorisotyö

Kaupungissa toteutetaan tarvittaessa myös ns. tehostettua nuorisotyötä, joka on nuorisotyön menetelmin tapahtuvaa nuoria tukevaa toimintaa, jota tehdään kohdennetusti ja määräaikaaisesti. Tehostetun nuorisotyön voi käynnistää äkillinen kriisi, joka koskettaa nuoria laajemmin. Tehostettu nuorisotyö ei kuitenkaan ole akuuttia kriisityötä, vaan se kohdentuu heihin, joita tilanne koskettaa välillisesti. Jämsän tehostetun nuorisotyön tiimissä on mukana kaupungin nuorisopalveluiden lisäksi Jämsän seurakunta, työvalmennussäätiö Avituksen nuorten palvelut ja Jämsän 4H-yhdistys sekä tapauskohtaisesti mahdollisesti myös muita järjestöjä.

JÄMSÄ

Liikuntapalvelut

Jämsässä on erinomaiset mahdollisuudet liikkumiseen ja ulkoiluun. Liikuntapaikkoja löytyy uimahalleista kuntosaleihin ja jäähalleista urheilukenttiin. Liikuntalain mukaisesti yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä ([Liikuntalaki](#)). Liikuntapaikkojen rakentamisen ja ylläpitämisen lisäksi Jämsässä luodaan edellytyksiä lasten ja nuorten liikunnalle tukemalla liikuntatoimintaa järjestäviä seuroja ja yhdistyksiä mm. kohdeavustuksin. Paikkakunnan liikunta- ja urheiluseuratoiminta sekä alueen muiden toimijoiden lapsille ja nuorille liikuntapalveluita tuottava toiminta on erittäin monipuolista ja aktiivista. Myös kaupungin omana toimintana järjestetään hankeavustusten avulla maksuttomia liikuntakerhoja lapsille ja nuorille myös erityisryhmät huomioiden. Liikunta- ja nuorisopalveluista ollaan myös aktiivisesti mukana liikuntatapahtumissa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Lapsille ja lapsiperheille järjestettävä uimaopetus on merkittävä tapa kannustaa perheitä yhteisen harrastuksen pariin, ja koulujen säännöllinen uimaopetus luo pohjaa elintärkeän taidon kehittymiselle. Suomessa uimataito määritellään kansalaistaidoksi, joka jokaisen maassamme asuvan tulisi olla mahdollisuus oppia ennen kaikkea liikkuaan turvallisesti vesillä ja veden äärellä.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto on suosittu ajanviettopaikka ja myös erittäin tärkeä lukuharrastuksen edistäjä ja mahdollistaja. Lapsiperheet hyödyntävät kirjastojen palveluja erityisen aktiivisesti. Lisäksi kirjastoissa järjestetään esimerkiksi satutunteja ja muita lasten ja koko perheen tapahtumia.

Perheiden ja yksittäisten ihmisten vapaa-ajan käyntien lisäksi kirjastoihin järjestetään ryhmäkäyntejä päiväkodeista ja kouluista. Käynnin sisältönä voi ryhmästä ja kirjastosta riippuen olla satutunti, kirjastonkäytön opetusta, kirjavinkkausta, tiedonhaun ohjausta tai kirjaston palveluihin tutustumista.

JÄMSÄ

Pääkirjasto palvelee kaupungin keskustassa, minkä lisäksi on kolme omatoimikirjastoa. Jämsänkoskella ja Hallin taajamassa kirjastot sijaitsevat yhtenäiskoulujen yhteydessä. Länkipohjassa kirjasto sijaitsee koulun välittömässä läheisyydessä.

Kirjaston palvelulupaus on julkinen sitoutuminen määritellyn palvelun tuottamiseen. Lukutaidon ja lukemisharrastuksen tukeminen on kirjastopalvelun lakisääteinen perustehtävä, jota halutaan toteuttaa kaikissa olosuhteissa.

Palvelulupauksen mukaisesti Jämsän kirjasto järjestää kaikissa kirjastoissa kouluvuoden aikana vähintään yhden satutuokion kuukaudessa. Samoin kaikille Jämsän eskareille järjestetään kouluvuoden aikana ohjattu tutustuminen kirjastoon: kirjastoseikkailussa tutustutaan sadun ja leikin kautta kirjastoon ja sen palveluihin, lainaukseen, palautukseen ja kirjojen käsittelyyn. Kirjasto tarjoaa kirjavinkkausta kaikille Jämsän perusopetuksen 3. ja 7. luokkien oppilaille. Lukion ja ammatillisen toisen asteen ensimmäisen vuoden opiskelijoille järjestetään opastusta kirjaston verkkopalveluihin ja tiedonhaun perusteisiin.

Kulttuuripalveluissa ylläpidetään museotoimintaa sekä tuetaan lasten ja nuorten kulttuurikasvatusta ja kulttuurin eri muotojen harrastamista yhdistyksille myönnettävillä avustuksilla.

Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

Jämsänjokilaakson musiikkiopisto on taideoppilaitos, jonka tehtävänä on järjestää taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista musiikinopetusta, ja jonka opetussuunnitelma perustuu Opetushallituksen antamiin opetussuunnitelman perusteisiin. Musiikkiopistossa on tarjolla myös musiikkileikkikoulutoimintaa vauvaikäisistä 10-vuotiaisiin. Toiminnalla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä musiikin keinoin.

JÄMSÄ

Jämsän työväenopisto tarjoaa vapaan sivistystyön monipuolista koulutusta ja laaja-alaisia harrastusmahdollisuuksia monen ikäisille. Opiskelu ja harrastaminen luovat mahdollisuuksia itsensä kehittämiseksi, henkiseen hyvinvointiin sekä hyvälle elämänlaadulle. Jämsän työväenopisto järjestää jämsäläisille lapsille ja nuorille käsityön ja kuvataiteen perusopetusta taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaisesti. Käsityökoulu Kätevä on toiminut Jämsässä vuodesta 1993 asti.

Työväenopisto on vastannut vuonna 2023 ja vuonna 2024 myös kotimaassaan perusopetuksen jo suorittaneille maahanmuuttajataustaisille nuorille järjestettävästä opetussuunnitelmaperusteisesta kotoutumiskoulutuksesta. [Suomen kielen ja kotoutumisen koulutuksen opetussuunnitelma](#)

Muuta kotouttamistyötä koordinoi Jämsän kaupungin kotouttamiskoordinaattori. Tärkeänä tehtävänä on paikallisen kotouttamistyön toimintamallien kehittäminen ja aktiivinen toimiminen moniammatillisissa maahanmuuttotyön verkostoissa. Palveluissa korostuvat lapsiperheet ja heidän tarpeensa.

3.3. Yhteistyöverkostot

Kaupungissa tehdään sisäisen yhteistyön lisäksi laajasti yhteistyötä Jämsän seurakunnan lasten ja nuorten palvelujen sekä paikallisten ja valtakunnallisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa.

Jämsän seurakunta tarjoaa mm. erilaisia päivä- ja perhekerhoja, koululaisille ilta- ja iltapäivätoimintaa ja erilaisia harrastuskerhoja sekä nuorten iltoja, leirejä ym. toimintaa ja tapahtumia.

Jämsässä toimivat järjestöt ja niiden tarjoama toiminta täydentää kaupungin lapsille ja nuorille kohdentamia aktiviteetteja, ja samalla tukee kaupungille kuuluvaa ennaltaehkäisevää työtä.

JÄMSÄ

Yhdistysten toimintamuotoja ovat mm. erilaiset tilaisuudet ja tapahtumat, liikuntaharrastukset, vertaistuki- ja ryhmätoiminta, retkitoiminta ja matalan kynnyksen kohtaamispaikat.

Jämsän verkkosivuille on koottu tietoa alueella toimivista yhdistyksistä, seuroista ja järjestöistä [Seurat ja yhdistykset](#). Lisäksi harrastuksia tarjoavat tahot voivat lisätä toimintojaan näkyville kaupungin harrastusvalikkoon ([Harrastukset](#)) sekä yksittäisiä tapahtumia tapahtumakalenteriin ([Tapahtumakalenteri](#)).

Sivistystoimialalla myönnetään kohdeavustuksia jämsäläisille järjestöille, yhteisöille ja yksityisille kuntalaisille, jotka järjestävät kuntalaisille hyvinvointia lisäävää toimintaa. Samat periaatteet koskevat kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelujen avustustoimintaa. [Avustukset – Jämsän kaupunki](#) Lisäksi kaupunki tukee alle 20-vuotiaille toimintaa järjestävien jämsäläisten yhdistysten, järjestöjen ja vapaamuotoisten toimintaryhmien toimintaa antamalla maksuvapautuksen sivistystoimen hallinnassa olevien tilojen vakiovuorojen käyttövuoroista.

Myös Keski-Suomen hyvinvointialue myöntää järjestöille avustuksia toimintaan, jonka tavoitteena on Keski-Suomen hyvinvointialueen asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin tai turvallisuuden edistäminen. [Järjestöille | Keski-Suomen hyvinvointialue \(hyvaks.fi\)](#)

3.4. Hyvinvointia edistävä hanketoiminta

Sivistystoimi on hyödyntänyt myös erilaisia Opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen sekä Aluehallintoviraston myöntämiä hankeavustuksia, joiden tuella on saatu lisäresursseja niin kasvatukseen, opetukseen kuin vapaa-ajan harrastustoimintaan. Avustusten turvin järjestetään kerho- ja leiritoimintaa (esim. Harrastamisen Suomen malli), palkataan lasten ja nuorten pariin erilaista tukihenkilöstöä sekä laajennetaan yhteistyötä alueellisten toimijoiden kanssa lasten ja

JÄMSÄ

nuorten sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Avustuksia ovat saaneet niin varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukiokoulutus kuin elämänlaatupalvelutkin.

Valtion erityisavustukset koulutuksellisen tasa-arvon ja laadun kehittämiseen ovat mahdollistaneet kasvatuksen ja opetuksen henkilöressurssien lisäämisen lasten ja nuorten tueksi niin varhaiskasvatuksessa kuin esi- ja perusopetuksessakin. Lisäresurssilla (esim. erityisopettaja, luokanopettaja, koulunkäynninohjaaja) edistetään oppimista, hyvinvointia ja vuorovaikutusta sekä lasten ja nuorten opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä ja riittävän varhaista tukea.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston hankeavustuksen turvin (Nuorten rinnalla koulussa -hanke) perusopetuksen ja lukion nuorisotyötä on vahvistettu (koulunuoriso-ohjaajat).

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella perusopetukseen on palkattu myös yhteisöllisen opiskeluhuollon koordinaattoreita. Koordinaattorien työn tavoitteena on oppilaiden ja koko oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin kokonaisvaltainen edistäminen yhdessä muiden koulun toimijoiden kanssa. Opiskeluhuollon koordinaattorien tehtäviin kuuluu opiskeluhuollon koordinointi sisältäen mm. opiskeluhuollollisten suunnitelmien, toimintamallien ja ohjeistusten laatiminen, kehittäminen ja jalkauttaminen. Koordinaattorien tehtäviin kuuluu myös koulun henkilöstön perehdyttäminen opiskeluhuollollisiin toimintatapoihin sekä koulujen yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön tukeminen. Lisäksi koordinaattorit kouluttavat opetushenkilöstöä tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen harjoitteluun koulun arjessa.

Hankkeessa on luotu perusopetuksen hyvinvoinnin vuosikello. Hyvinvoinnin vuosikellon tarkoituksena on toimia, tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen sekä mielen hyvinvoinnin teemojen käsittelemisen tukena koulun arjessa. Vuosikellossa jokaiselle luokka-asteelle on suunniteltu kuukausittaisen teeman mukainen tuntisuunnitelma, jonka mukaiset hyvinvointitunnit toteutetaan kerran kuukaudessa luokanopettajan tai -valvojan johdolla. [Hyvinvoinnin vuosikello perusopetukseen](#)

JÄMSÄ

Vuonna 2023 hankekokonaisuuteen kirjautui noin 30 henkilötyövuotta.

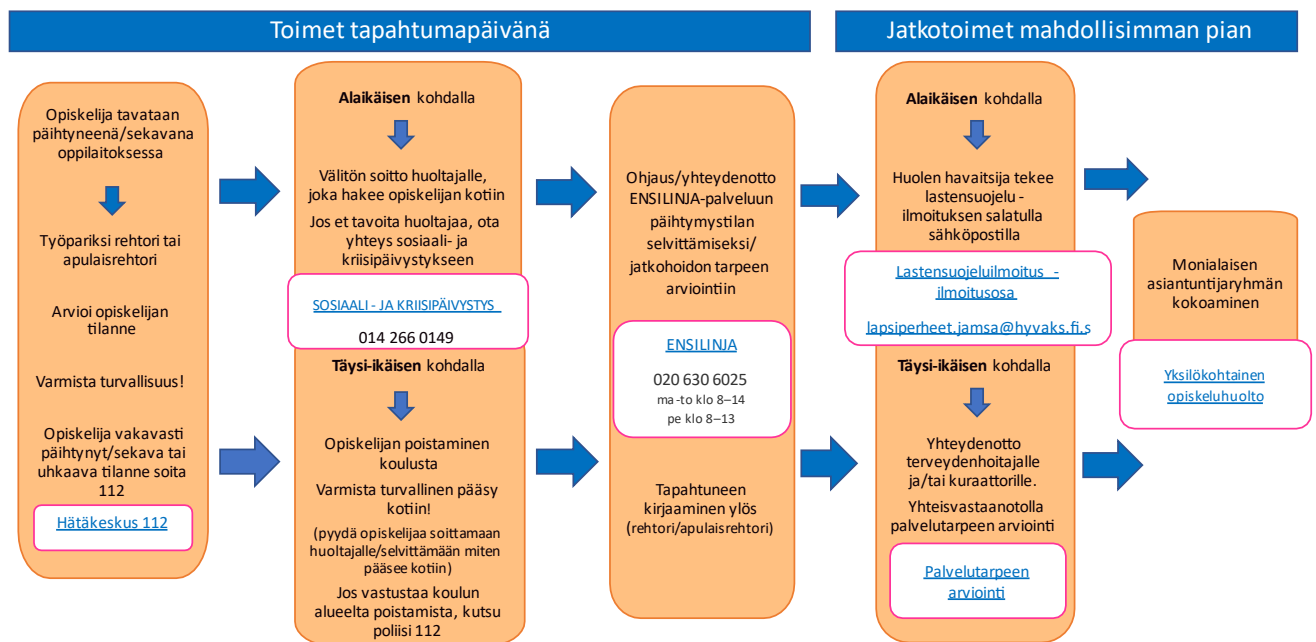
3.5. Ehkäisevä päihdetyö ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö

Ehkäisevä päihdetyö on osa kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä. Sen tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden käyttöä sekä käytön aiheuttamia haittoja niin päihteiden käyttäjille, heidän läheisilleen kuin yhteiskunnallekin. Jämsässä ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on laadittu vuoden 2024 loppuun saakka ([Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma -2024](#)). Suunnitelman lähtökohtana on arjessa tehtävä ehkäisevä päihdetyö, joka tulee huomioida kaikissa palveluissa ja ikäryhmissä. Ehkäisevää päihdetyötä kaupunkitasolla koordinoi ehkäisevän päihdetyön monialainen tiimi ja toimielintasolla ehkäisevästä päihdetyöstä vastaa sivistyslautakunta. Kouluissa toteutetaan ehkäisevän päihdetyön ohjelmaa osana yhteisöllistä opiskeluhuoltoa.

JÄMSÄ

PÄIHDETOIMINTAOHJE

JÄMSÄ

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä

Lähisuhdeväkivalta on merkittävä kansanterveysongelma, joka koskettaa kaikkia yhteiskuntaluokasta, kulttuurista, iästä ja sukupuolesta riippumatta. Lähisuhteessa ja perheessä voi ilmetä fyysistä, henkistä, seksuaalista, omaisuuteen kohdistuvaa, taloudellista tai digitaalista väkivaltaa tai sillä uhkaamista. Myös laiminlyönti ja kaltoin kohtelu ovat väkivaltaa.

Kuntien tulee ehkäistä lähi- ja perhesuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa. Aluehallintovirasto koordinoi ja ohjaa ehkäisevän väkivaltatyön yhdyshenkilöverkosta. [AVI: Lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen](#)

Jämsässä lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyn yhdyshenkilönä toimii hyvinvointikoordinaattori. Lähisuhdeväkivaltaa ennaltaehkäisevät toimet alkavat jo varhaiskasvatuksesta ja kouluista asenne-

JÄMSÄ

, turva- ja tunnetaitokasvatuksen muodossa. Myös nuorisopalveluilla on keskeinen rooli väkivallan ennaltaehkäisytyössä.

Seuraavan laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmisteluvaiheessa kouluterveyskyselyn lähisuhdeväkivaltaa mittaavat indikaattorit nostetaan entistä vahvemmin esille. Kouluterveyskyselyn vuoden 2023 tulosten perusteella Jämsän 4. ja 5. luokan oppilaista liki 15 prosenttia on kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien taholta fyysistä väkivaltaa ja 8. ja 9. luokan oppilailla prosenttiosuus on reilu 11. Lukiolaisten osalta fyysisen väkivallan kokemuksia vanhempien tai muiden huolta pitävien taholta raportoi reilu 4 prosenttia ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista reilu 6 prosenttia. Henkisen lähisuhdeväkivallan kokemuksia huoltajien taholta kokee kouluterveyskyselyn mukaan n. 25-30 prosenttia.

Sekä ehkäisevä päihdetyö että lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö ovat keskeisiä arjen turvallisuutta vahvistavia toimia.

3.6. Ankkuritoiminta

Ankkuritoiminnalla tarkoitetaan moniammatillista yhteistyötä, joka kohdistuu lasten ja nuorten rikosten ennaltaehkäisemiseen ja hyvinvoinnin edistämiseen. Tavoitteena on varhaisen puuttumisen avulla tarjota nuorelle ja perheelle tarkoituksenmukainen apu ja tuki oikea-aikaisesti ennaltaehkäisten väkivaltaista radikalisoitumista.

Keski-Suomen hyvinvointialueen sosiaalitoimi hakee terveyden edistämisen määrärahaa ankkuritoiminnan laajentamiseen Jyväskylästä laajemmalle Keski-Suomeen, Jämsä mukaan lukien. Mikäli rahoitus saadaan, voi ankkuritoiminta käynnistyä Jämsässä vuoden 2025 aikana. Moniammatilliseen ankkuritiimiin tulee sosiaalityön lisäksi edustus poliisilta, nuorisotoimesta ja opiskeluhuollosta (kuraattori).

JÄMSÄ

3.7. Lasten ja nuorten osallistaminen hyvinvointityöhön

On tärkeää huolehtia paikallisesti eri ikäisten lasten ja nuorten osallistamisesta ja kuulemisesta, sekä kuulemisten ja kyselyiden myötä esille nousevien toiveiden ja näkemysten huomioimisesta.

Monet päätökset edellyttävät palveluiden saavutettavuuden ja esteettömyyden huomiointia. Päätöksenteossa huomioidaan päätösten vaikutus kohderyhmään ja esimerkiksi lapsivaikutusten arviointi on oleellinen osa nykyistä päätöksentekojärjestelmää.

Pienten lasten osalta kunnan on huolehdittava lapsiperheisiin kohdennettavista palveluista ja niiden laadusta, sillä perheen aikuisten hyvinvointi heijastuu suoraan lapsiin. Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksessa tulee toteutua lasten ja heidän huoltajiensa osallisuus. Monenlaiset varhaiskasvatuksen käytännöt tukevat osaltaan lasten ja heidän huoltajiensa osallistumista myös heidän hyvinvointiaan edistäviin asioihin.

Perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitoksissa toimivat oppilas- ja opiskelijakuntien hallitukset. Oppilas- ja opiskelijakunta on yhtä kuin kaikki koulun oppilaat. Oppilaskunnan hallitus on demokraattisesti valittu toimielin, joka edustaa kaikkia koulun oppilaita. Hallitus johtaa oppilaskunnan toimintaa, jonka toteuttamiseen otetaan kaikki mukaan. Oppilaskunnan hallituksen kautta oppilaiden on mahdollista saada äänensä kuuluviin heitä koskevissa asioissa ja vaikuttaa kouluyhteisönsä kehittämiseen. Oppilaskunta edistää niin oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä kuin vuorovaikutusta ja yhteistyötä kaikkien kouluyhteisön jäsenten välillä.

Jämsän nuorisovaltuusto NUVA on kaupungissa asuvien tai opiskelevien henkilöiden pysyväisluonteinen poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yhteistyöelin, jonka tehtävänä on edistää ja kehittää nuorten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia kunnan päätöksenteossa. Nuorisovaltuuston tutorina toimii kaupungin nuorisoohjaaja ja päätöksentekijöiden edustajana eli

JÄMSÄ

NUVA-kummina toimii sivistyslautakunnan nimeämä edustaja, joka osallistuu nuorisovaltuuston kokouksiin puhe- ja läsnäolo-oikeuksin.

Nuorisovaltuusto muun muassa edistää ja kehittää nuorten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia Jämsässä, sekä luo nuorille mahdollisuuksia mielekkääseen toimintaan. Nuorisovaltuusto tuo esiin nuorilta tulleita aloitteita, ja avaa nuorten näkökulmaa kunnalliseen päätöksentekoon toimien linkkinä nuorten ja kaupungin päättäjien välillä.

Jämsän nuorisovaltuuston toimikausi on kaksi (2) vuotta, ja uudet jäsenet valitaan aina viimeistään marraskuussa. Kaupunginhallitus nimesi uuden 1.1.2024 toimintansa aloittaneen nuorisovaltuuston marraskuussa 2023. (Khall 20.11.2023 § 285)

Tämän suunnitelman luonnosta on esitelty nuorisovaltuustolle 6.2.2024 ja heidän kommenttiansa perusteella tehty muokkauksia ja lisäyksiä suunnitelmaan.

Jatkossa Jämsän kaupungin laajan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman valmisteluun sekä toiminnan arviointiin osallistetaan myös nuorisovaltuustoa sekä mahdollisesti myös oppilaskuntien hallituksia, jotta lasten ja nuorten näkemykset ja toiveet voidaan entistä paremmin huomioida heitä koskevissa asioissa.

4. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopisteet, toteuttaminen ja raportointi

Tässä Jämsän kaupungin laajan hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksen (2021-2025) täydennysosassa on lähtökohtana toteuttaa kyseiseen suunnitelmaan kirjattuja lasten ja lapsiperheiden sekä nuorten hyvinvoinnin edistämiseen nimettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan hyvinvointiryhmän teemoittaisissa kokouksissa ja vuosittaiset hyvinvoinnilliset toimenpiteet kukin toimiala raportoi myös omissa osuuksissaan tilinpäätöksessä.

JÄMSÄ

Painopistetavoitteina vuosille 2024-2025 ovat Keski-Suomen hyvinvointialueen alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopistealueita mukaillen **liikunnallisen (ja päihteettömän) elämäntavan, mielen hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden edistäminen**. Tavoitteet liittyvät myös vahvasti toisiinsa toinen toistaan tukien.

Tavoitteiden mittarit perustuvat valtakunnallisiin tiedonkeruisiin, pääosin kouluterveyskyselyyn, joka toteutetaan joka toinen vuosi parittomina vuosina. Yksi mittareista tulee fyysisen toimintakyvyn Move!-mittauksista, jotka toteutetaan vuosittain.

TAVOITE: Liikunnallinen ja päihteetön elämäntapa

Mittarit:

-Liikunnallisen elämäntavan vahvistuminen:

- Vähintään 1 h päivässä liikkuvat, %-osuuden suureneminen
- Fyysisen toimintakyvyn Move!-mittaustulosten paraneminen

-Päihteiden käytön (erit. sähkösavukkeet) kokeilujen ja käytön väheneminen:

- Käyttänyt jotakin tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % -osuuden pieneneminen
- Käyttää päivittäin jotakin tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, %-osuuden pieneneminen

TAVOITE: Mielen hyvinvointi

Mittarit:

- Tyytyväinen elämäänsä, %-osuuden suureneminen
- Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, %-osuuden pieneneminen
- Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, %-osuuden pieneneminen

-Ahdistuneisuuden väheneminen:

- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, %-osuuden pieneneminen

JÄMSÄ

TAVOITE: Arjen turvallisuus (ja mielen hyvinvointi):

Mittarit:

-Koulukiusaamisen väheneminen:

- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, %-osuuden pieneneminen

Mittareista fyysisen toimintakyvyn Move!-mittaustulokset, tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeiden kokeilut sekä alle 8 tuntia nukkuvien osuus eivät nykyisellään sisälly Jämsän kaupungin laajaan hyvinvointi- ja turvallisuuskertomukseen ja -suunnitelmaan (2021-2025), mutta näidenkin toteutumista arvioidaan muiden arviointimittareiden kanssa seuraavassa laajassa hyvinvointi- ja turvallisuuskertomuksessa. Alustavaa arviointia tehdään kuitenkin jo aiemmin hyvinvointityöryhmän teemoittaisissa kokouksissa.

Seuraavan valtuustokauden kattavan hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä suunniteltaessa kirjataan tarkemmin lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät lastensuojelulain 12 §:n mukaiset toimet ja vastuut, jolloin jatkossa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa Jämsän kaupungin laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa.

5. Lähteet, oheismateriaali ja muita hyödyllisiä linkkejä

[Kuntalaki](#)

[Laki hyvinvointialueesta](#)

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä](#)

[Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta](#)

[Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä](#)

[Laki eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista](#)

JÄMSÄ

[Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta](#)

[Laki kuntien kulttuuritoiminnasta](#)

[Laki yleisistä kirjastoista](#)

[Lastensuojelulaki](#)

[Liikuntalaki](#)

[Lukiolaki ja lukioasetus](#)

[Nuorisolaki](#)

[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki](#)

[Oppivelvollisuuslaki](#)

[Perusopetuslaki ja perusopetusasetus](#)

[Varhaiskasvatuslaki ja Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta](#)

[Yhdenvertaisuuslaki](#)

[Hyvinvoinnin vuosikello Jämsän perusopetukseen](#)

[Jämsän ehkäisevän päihdetyön suunnitelma -2024](#)

[Jämsän kaupungin laaja hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus 2021–2025](#)

[Jämsän kaupungin strategia](#)

[Jämsän kaupungin talousarvio vuodelle 2024](#)

[Jämsän opiskeluhuoltosuunnitelmat](#)

JÄMSÄ

[Keski-Suomen hyvinvointialueen opiskeluhooltosuunnitelma 2024-2025](#)

[Suomen kielen ja kotoutumisen koulutuksen opetussuunnitelma, Jämsän työväenopisto](#)

[AVI: Lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen](#)

[Tilastokeskus](#)

[Väestökehitys - Keski-Suomi ennakoi](#)

[Lapsivaikutusten arviointi](#)

[Perusopetukseen valmistava opetus](#)

[Yleissopimus lapsen oikeuksista](#)

[Agenda2030 -toimintaohjelma - Kestävä kehitys](#)

[Alle kouluikäisten liikkumissuositukset](#)

[Kouluikäisten liikkumissuositukset](#)

[Liikunta- ja ravitsemussuositukset](#)

[Maakunnallinen ravitsemussuunnitelma](#)

[LAPE-lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma](#)

[MOVE-mittaukset](#)

[Opiskeluhooltopalvelujen seuranta - THL](#)

[Toimenpideohjelma, kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa](#)

JÄMSÄ

[KARVI: Oppilaiden ja huoltajien rooli koulujen kiusaamisen vastaisessa työssä](#)

[KARVI: Kiusaamiseen puuttumisen tapoja kouluissa](#)

[Suomen kansallinen lapsistrategia](#)

[YK:n lapsen oikeuksien sopimus](#)

[TEAvisari](#)

[www.jamsa.fi](#)